

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. дн Димитър Веселинов, СУ „Св. Климент Охридски“,
хабилитиран в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по ...,
доктор на науките в професионално направление 2.1. Филология

за дисертационен труд за присъждане на образователната и научна степен „**доктор**“
в професионално направление **2.1. Филология,**
научна специалност „**Общо и сравнително езикознание**“

Кандидат: Лина Милошевска (Северна Македония)

Тема на дисертационния труд: „Изследване на англицизмите в журналистически корпуси в Северна Македония чрез инструменти за корпусен анализ“

1. Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Дисертационният труд на Лина Милошевска е посветен на актуален лингводидактологичен проблем на съвременното езикознание – влиянието на английския език върху лексикалния състав на журналистически текстове и в частност върху езика на медиите. Темата е разположена на пресечната точка между емпрунтология, контактна лингвистика, корпусната лингвистика и изследванията на лексикалните иновации и има както теоретична, така и ясно изразена приложна значимост. Резултатите са релевантни и за езиковото обучение, доколкото корпусно установените данни за употребата, адаптацията и интеграцията на англицизмите могат да бъдат използвани при подбора и представянето на съвременен езиков материал и да допринасят за развитието на лексикална и социолингвистична компетентност.

Англицизмите са били предмет на предходни емпрунтологични изследвания; поради това научната стойност на дисертацията не произтича единствено от избора на обекта на изследване. Същественото тук е различният начин, по който този обект е изследван. Докторантката идентифицира недостатъчно разработен аспект на проблематиката – липсата на по-машабно диахронно корпусно изследване, което не само да регистрира отделни англицизми, но и количествено да измерва тяхната честота и разпределение и да проследява промените в употребата им за продължителен период. Това позволява дисертацията да надхвърли предимно описателните, синхронните или основани върху по-малки извадки наблюдения и да провери по-общи твърдения за английското влияние чрез специално създаден емпиричен корпус.

Особено важно е стремежът на изследването да замени често срещаните интуитивни или нормативни оценки за „нарастващото влияние на английския език“ с проверими данни. Изследването показва, че влиянието на английския върху медийния език може да бъде количествено измерено и че неговата динамика може да бъде анализирана чрез съчетаване на честотни показатели с качествен анализ на семантичната промяна, контекстуалната употреба и степента на интеграция на заетите единици. Разширяването на анализа към графичното представяне и лексикалната продуктивност допълнително укрепва емпиричната основа на труда.

Научната и научно-приложната стойност на емпрунтологичните резултати се състои в потенциалното им използване в лексикографията, езиковата политика и езиковото обучение. От гледна точка на педагогиката на езиковото обучение емпирично установените тенденции могат да бъдат използвани при подбора и представянето на съвременен езиков материал и при развиването на лексикална и социолингвистична компетентност. Особено положително оценявам стремежа на авторката да избягва опростеното представяне на англицизмите като свидетелство за „езикова ерозия“ и вместо това да разглежда заемаването като сложен процес на селекция, адаптация, семантична специализация и интеграция.

2. Точност и обоснованост на целите и задачите на дисертационния труд

Основната цел на дисертацията е ясно формулирана: да се установи количественото присъствие на англицизмите в изследваните журналистически корпуси и да се изследва диахронното им развитие между 2000 и 2020 г. Целта е операционализирана чрез последователна система от изследователски въпроси, отнасящи се до количественото въздействие, честотата и разпределението, появата и отпадането на лексикални единици, степените на конвенционализация, институционализация и лексикализация, моделите на семантична промяна и по-общите диахронни тенденции.

Съответните задачи включват създаването на специализиран корпус от списание *Kapital*; обработката и стандартизирането на текстовия материал; генерирането на списъци с думи; идентифицирането, проверката и лематизирането на англицизмите; определянето на абсолютната и нормализираната честота и разпределение; съпоставянето на двата подкорпуса; както и анализа на социалната интеграция, семантичната промяна, контекстуалното преформулиране, графичното представяне и лексикалната продуктивност. Тези задачи са достатъчно конкретни, за да направят

изследователската процедура прозрачна и да свържат теоретичния проблем с измерими емпирични показатели.

Целите, задачите и изследователските въпроси би трябвало да образуват последователна система. Вътрешната логика на труда е ясна: от изграждането на корпуса и подготовката на данните през количественото измерване към качествената лингвистична и емпрунтологична интерпретация. Положени са усилия за конкретизиране на работни задачи в рамките на избрания корпус и възприетата операционна дефиниция на англицизма.

3. Степен на познаване на състоянието на проблема и целесъобразност на използваната литература

Дисертацията показва познаване на определена част от изследванията върху емпрунтологичните процеси. Обзорът на литературата не се ограничава до една теоретична школа. Той обединява трудове по контактна лингвистика, изследвания на английския като език източник на лексикални заемки, проучвания на семантичната промяна и социалната интеграция, разработки върху журналистическия език и корпуснолингвистични подходи към езиковата употреба и промяна.

Международната теоретична и методологическа основа включва утвърдени трудове, както и различни по характер диахронни изследвания. Тази литература осигурява подходяща сравнителна рамка за изследване на заемането, разпространението, честотата, семантичното развитие и емпрунтологичната интеграция. Балансът е важен за да се избегне механичното пренасяне на готови изводи за развитието на емпрунтологичните процеси. Библиографията съдържа 178 научни и справочни източника. Литературният обзор би могъл да бъде разширен по посока на актуални корпусни и лингводидактологични изследвания.

4. Точност и целесъобразност на цитирането

В дисертацията системно се използват научни източници при формулирането на дефиниции, методологически решения, предходни резултати и сравнителни контексти. Представителни автори са цитирани там, където техните трудове имат непосредствено отношение към аргументацията. Източниците, използвани в теоретичната глава, намират приложение и в методологическите и интерпретативните части на дисертацията. Като цяло практиката на цитиране е академично коректна и съответства на характера на изследването.

5. Теоретичен модел на изследването

Дисертацията е разположена на пресечната точка между емпрунтологията, контактната лингвистика, корпусната лингвистика и изследванията на лексикалните иновации. В тази рамка англицизмите не се разглеждат просто като чужди думи, пренесени от един език в друг, а като лексикални единици, чието поведение може да бъде изследвано през няколко взаимосвързани измерения: честота и разпределение, семантично развитие, социална интеграция, контекстуално преформулиране, графична адаптация и лексикална продуктивност.

Моделът се основава на общата постановка, че лексикалното заемане е основен резултат от езиковия контакт и че моделите на заемане са чувствителни към комуникативната сфера, престижа, модернизацията и медийното разпространение. Диахронният компонент добавя още едно измерение: дадена единица може да увеличава или намалява честотата си, да се конвенционализира, да претърпява семантична специализация, да променя графичното си представяне или да участва в нови словообразователни модели. Корпусната лингвистика осигурява емпиричната връзка между тези емпрунтологични понятия и наблюдаемата езикова употреба.

Честотата и разпределението дават сведения за мащаба и устойчивостта на употребата, докато анализът на конкорданси и контексти позволява да се интерпретират семантичните и дискурсните промени. Етапите на конвенционализация, институционализация и лексикализация осигуряват допълнителна рамка за обсъждане на степените на социално приемане и интеграция.

6. Съответствие между избраната методология и методика на изследване и поставената цел и задачи

Емпиричната база включва два специално създадени подкорпуса от списание *Kapital* за 2000 и 2020 г. с общ обем 2 288 999 токена и 1907 текста, към които са добавени допълнителни данни. Въз основа на корпусния материал е създаден ръчно проверен списък от 4436 леми, класифицирани като англицизми съобразно възприетите операционни критерии.

Методологическата процедура е представена достатъчно подробно, за да може да бъде възпроизведена. Корпусният материал е събран, преобразуван в машинночетим текст с кодировка UTF-8, почистен и стандартизиран, след което са генерирани списъци с думи и потенциалните англицизми са ръчно идентифицирани и проверени. Получените

данни включват абсолютна и нормализирана честота, обхват и разпределение, последвани от качествена класификация и контекстуален анализ.

Ръчната проверка на потенциалните англицизми е особено важна. Само автоматичното извличане не би било достатъчно при корпус от този тип. Поради това докторантката формулира критерии за включване и изключване и използва лексикографски източници при спорни случаи. Неанглийски единици, калки, съкращения, акроними, собствени имена, структурни заемки и утвърдени интернационализми са изключени от основния набор от данни. Това решение създава по-хомогенен обект на анализ, макар неизбежно да стеснява обхвата на онова, което се отчита като английско влияние.

Използването на нормализирани честоти е методологически необходимо, тъй като двата подкорпуса се различават значително по обем. То позволява съпоставка, без абсолютният брой токени във всеки корпус да определя резултата. Съчетаването на количествени корпусни процедури с качествен семантичен и контекстуален анализ също е уместно.

7. Собствен принос на докторантката при събирането и анализа на емпиричните данни

Дисертацията показва съществен личен принос както при събирането на данните, така и при техния анализ. Емпиричният ресурс не е взет в готов вид от съществуващ общ корпус. Докторантката е създавала двата специализирани подкорпуса от годишното съдържание на един и същ медиен източник за две различни години, подготвила е текстовете за компютърна обработка, формулирала е операционните критерии за целевите лексикални единици и е извършила ръчната идентификация и проверка на англицизмите. Корпусните инструменти генерират честотни списъци и данни от конкорданси, но идентифицирането на релевантните единици, лематизацията, решенията за включване и изключване, интерпретацията на семантичното развитие, класификацията според степените на социална интеграция, анализът на контекстуалното преформулиране и интерпретацията на графичните и словообразователните тенденции изискват последователна емпрунтологична и лингвистична преценка.

8. Описание и оценка на приносите

8.1. Характер и достоверност на материала, върху който се основават приносите

Приносите се основават на значителен по обем, ясно ограничен и вътрешно съпоставим корпус от автентичен журналистически език. Използването на цялото годишно съдържание на *Kapital* за избраните години укрепва вътрешната представителност на всяка времева извадка, а използването на едно и също издание позволява по-добър контрол върху жанровия и редакционния профил. Корпусът е достатъчно голям, за да разкрие повтарящи се лексикални модели, а не изолирани примери, а съчетаването на автоматизирана обработка с ръчна проверка повишава надеждността на получения набор от данни.

Корпусът представя специфичен тип бизнес ориентиран журналистически дискурс. В тези определени граници обаче материалът е подходящ и достатъчно надежден за направените изводи.

8.2. Приноси на докторантката и тяхната класификация

Основният емпиричен принос е създаването и анализът на специално изграден диахронен корпус, който предоставя системни количествени и качествени данни за англицизмите в журналистическия дискурс. Корпусът и ръчно провереният инвентар на англицизмите представляват изследователски ресурс, който може да послужи за бъдещи проучвания.

Методологическият принос се състои в последователното съчетаване на изграждане на корпус, ръчна идентификация и проверка, лематизация, честотен и разпределителен анализ и качествена интерпретация в рамките на един диахронен дизайн. Описателно-аналитичният принос се изразява в новите резултати за развитието на англицизмите между 2000 и 2020 г. Данните показват нарастване на относителната им честота. Изследването установява и преобладаваща тенденция към семантично стесняване и специализация.

Анализът на лексикалната продуктивност допълнително подкрепя извода, че някои англицизми функционират не просто като внесени лексикални единици, а като продуктивни елементи. Приложният и лингводидактологичният принос се състои в потенциалната релевантност на резултатите за емпрунтологичната лексикография.

8.3. Степен на личното участие на докторантката в приносите

Личното участие на докторантката е видимо през целия изследователски процес. Изграждането на корпуса, подготовката на текстовете, операционализирането на категорията „англицизъм“, ръчната проверка, съставянето на списъка от леми, количествената съпоставка и качествената интерпретация образуват интегрирана изследователска процедура, осъществена за целите на дисертацията.

8.4. Съответствие на автореферата с дисертационния труд

Авторефератът отразява точно структурата, целите, теоретичната основа, методологията, основните резултати, ограниченията, публикациите и научните приноси на дисертацията. Той представя количествените резултати и основните качествени тенденции, без съществено да променя техния обхват. Ограниченията също са изрично посочени. Поради това смятам автореферата за адекватно и надеждно представяне на дисертационния труд и неговите приноси.

9. Отражение на дисертационния труд във външната академична среда

9.1. Публикации по дисертационния труд

Представени са две публикации, пряко свързани с дисертацията. Първата – “Extraction of Anglicisms from a Corpus of Macedonian Magazine Texts” – е публикувана през 2025 г. в научното списание English Studies at NBU, том 11, брой 1, с. 141–159. Втората – “What Makes Anglicisms Survive? A Corpus-Based Study of Patterns of Conventionalization, Institutionalization and Lexicalization” – е публикувана в сборника от XIX национални филологически четения за студенти и докторанти в чест на светите братя Кирил и Методий на Югозападния университет „Неофит Рилски“.

Двете публикации са пряко свързани с дисертацията и представят два централни компонента на изследването. Докторантката е представила резултати и на четири научни форума през 2024 и 2025 г., включително международни конференции в София, Белград и Благоевград.

9.2. Използване и цитиране от други автори; отзиви в научния печат

Представените материали не съдържат отделна справка за цитирания на публикациите по дисертацията или за отзиви в научния печат. Поради това не разполагам с основание за конкретна количествена оценка по този показател. Следва също да се отчете, че и двете публикации са от 2025 г. и са сравнително нови.

10. Мнения, препоръки и критични бележки

До мен, като член на научното жури, към момента на депозирането на рецензията не са постъпили сигнали за наличие на неправомерно използване на научни публикации от Лина Милошевска.

Бих откroил няколко въпроса, които определят границите, в които резултатите следва да бъдат интерпретирани, и могат да послужат като насоки за бъдещи изследвания.

На първо място, корпусът е съставен от един медиен източник. Резултатите са представителни преди всичко за този тип журналистически дискурс и не следва автоматично да се генерализират. Бъдещо разширяване към общоинформационни медии, онлайн медии и социални мрежи би позволило да се провери по-широката валидност на наблюдаваните тенденции.

На второ място, диахронната съпоставка се основава на две времеви точки – 2000 и 2020 г. Този дизайн ясно показва различията между два отдалечени периода, но не позволява да бъдат проследени междинните етапи, темпът или възможните колебания в процесите на заемане и интеграция. Допълнителни времеви срезове биха позволили наблюдаваната разлика да бъде реконструирана като по-подробна траектория емпрунтологичната промяна.

На трето място, изследването съзнателно се ограничава до еднословни лексикални англицизми и изключва калки, фразеологични и структурни заемки, съкращения, акроними и псевдоанглицизми. Това е методологически защитимо и осигурява по-хомогенен набор от данни, но същевременно означава, че измереният дял не представя пълния обхват на английското емпрунтологично влияние. Бих бил по-предпазлив от авторката по отношение на предположението, че включването на изключените категории непременно би засилило наблюдаваните тенденции. Това е правдоподобна хипотеза, но тя изисква самостоятелна емпирична проверка.

Наред с това бих препоръчал текстът да бъде изчистен от някои терминологични неточности съобразно позицията на Института за български език при БАН.

Накрая, класифицирането на степените на конвенционализация, институционализация и лексикализация въз основа на корпусни и лексикографски показатели е продуктивно, но бъдещо допълване със социолингвистични или психолингвистични данни би позволило прецизиране на резултативността от изследването.

11. Заключение

Дисертационният труд на Лина Милошевска „Изследване на англицизмите в журналистически корпуси в Северна Македония чрез инструменти за корпусен анализ“ представлява самостоятелно, последователно, методологически обосновано и лингводидактологично ориентирано научно изследване върху актуален проблем на общото и сравнителното езикознание, емпрунтологията, контактната лингвистика и корпусната лингвистика. Трудът показва познаване на релевантната теоретична и емпирична литература, формулиран изследователски дизайн, коректна практика на цитиране и способност за провеждане на традиционно корпусно изследване.

Дисертацията предоставя данни за честотата, разпределението, семантичното развитие, социалната интеграция, графичната адаптация и лексикалната продуктивност на англицизмите в журналистическия дискурс между 2000 и 2020 г.

Направените критични бележки се отнасят до обхвата на изследването и емпрунтологичната интерпретация на тенденциите в журналистическия дискурс. Авторефератът представя адекватно съдържанието и приносите на дисертационния труд, а представените публикации са пряко свързани с дисертацията.

Въз основа на изложеното давам положителна оценка на дисертационния труд и предлагам на уважаемото Научно жури да присъди на Лина Милошевска образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 2.1. Филология, научна специалност „Общо и сравнително езикознание“.

Дата: 18.08.2026 г.

Рецензент:

проф. дн Димитър Веселинов

Подпис:

